

УДК 303.71:471.94

**НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОЇ ЛОГІСТИКИ
НА ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ****Гук О.В., к.е.н.***E-mail: olgaguk@ukr.net**Національний технічний університет України «КПІ»*

Основним завданням статті є розгляд сучасних тенденцій митної логістики, окреслення основних напрямів її удосконалення на вітчизняних поліграфічних підприємствах. Розвинуто теоретико-методологічні та прикладні засади застосування логістичних підходів на ринку поліграфії в Україні. Для цього розвинуто категорійний апарат за проблемою та досліджено особливості розподілу ринку поліграфічної галузі в Україні. Проаналізовано проблеми організації експортно-імпоротної діяльності, які характерні для поліграфічних підприємств України. Автором описано переваги створення митних відділів на поліграфічних підприємствах. Виокремлено недоліки та можливості удосконалення системи «Електронна митниця» для впровадження на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі. Сформульовано пропозиції щодо напрямів удосконалення митної логістики на поліграфічних підприємствах. Комплексне і взаємопов'язане застосування напрямів удосконалення митної логістики сприяє забезпеченню збалансованому та стійкому розвитку поліграфічних підприємств.

Ключові слова: митна логістика, поліграфічні підприємства, напрями удосконалення митної логістики, митний відділ, «електронна митниця»

UDC 303.71:471.94

**DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT OF CUSTOMS LOGISTICS FOR
PRINTING COMPANIES****Guk O.V., PhD in Economics***E-mail: olgaguk@ukr.net**National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute»*

The main task of this article is to review current trends of custom's logistics, to outline the main directions of improvement in the Ukrainian printing houses. The theoretical, methodological and applied principles of using the logistic approach in the printing market of Ukraine have been developed. The categorical apparatus has been developed for this problem and the features of the distribution market of printing industry in Ukraine have been investigated. The problems of export-import activities that are characteristic for the printing enterprises of Ukraine have been analyzed. The author has described the advantages creating of customs departments in printing plants. The disadvantages and possibilities of improvement of the system «the Electronic - Customs» for the introduction in publishing and printing industry are separated. The suggestions on improving of custom's logistics for printing companies have been made. The complete and coherent application of improving of custom's logistics contributes a lot to the balanced and strong development of printing companies.

Keywords: custom's logistic, printeries, directions of custom's improvement logistic, custom department, «electronic custom»

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Актуальність теми визначається стрімким розвитком логістики, необхідністю встановлення нових завдань щодо спрощення митних процедур та процедур логістики під час ввезення та вивезення товарів з території країни, мінімізації ризиків порушення безпеки, що в свою чергу зумовлює потребу створення електронних інформаційних систем, які будуть доступними, керованими, безпечними та контрольованими на території країни та поза її межами. Необхідність вирішення питань організації митної логістики на підприємстві і її ефективне використання, а також недостатній рівень теоретичної розробки даної проблеми обумовлює актуальність обраної теми.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблематика розвитку митної логістики висвітлена в наукових працях вітчизняних вчених, зокрема: Горба К.М., Коха І.В., Новикова А.Б., Олійника Я.Б., Смирнова І.Г., а також російських науковців: Аникина Б.А., Гудкова В.А., Кретова І.І., Мерзликіна Є.Н., Сергеева В.І., Чудакова А.Д. та інших [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11]. Разом з тим, слід відзначити недостатність теоретичних напрацювань, щодо основних напрямів удосконалення митної логістики і зокрема механізму логістичного обслуговування міжнародних перевезень.

Метою роботи є аналіз сучасних тенденцій митної логістики, виокремлення напрямів її удосконалення на поліграфічних підприємствах в Україні. З цією метою в статті було поставлено наступні завдання: 1) розглянути ринок поліграфічної продукції України, 2) визначити проблеми організації експортно-імпоротної діяльності, 3) надати пропозиції з приводу напрямів удосконалення митної логістики на поліграфічних підприємствах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Проблема пошуку та застосування передових логістичних підходів і технологій є особливо актуальною для міжнародних компаній. Міжнародна митна логістика відрізняється від національної, і її не можна розглядати просто як переміщення одних і тих же видів діяльності на інший рівень. Ряд факторів серйозно ускладнює ведення логістичних операцій: тут більше посередників – вантажних експедиторів та митних агентів; наявність

посередників і великі відстані ускладнюють встановлення тісних робочих відносин з кінцевими споживачами; через великі відстані і відмінності у культурі комунікації стають більш важкими; умови торгівлі змінюються, документація складніша [12].

Митна логістика являється основним регулятором зовнішньоекономічної діяльності підприємства і поступово стає інструментом і засобом рішення внутрішньоекономічних задач оскільки стимулює всебічний розвиток вітчизняної продукції, створює захист від деструктивних елементів впливу зовнішнього середовища [13].

Логістична система управління зовнішньої торгівлі містить багато елементів пов'язаних між собою: митні органи, митні і зовнішньоторговельні посередники, експортно-імпорتنі товарних потоків, споживачів, експортерів та імпортерів товарів. Розвиток митної логістики та її інфраструктури тісно пов'язаний з потребами ринку і діє в межах вітчизняного законодавства.

Основною метою митної логістики є вирішення складних завдань, що сприяють удосконаленню процесів імпорту і експорту продукції і товарів та зменшенню витрат. Поняття та процеси митної логістики є ще досить новими для України. Тому для аналізу стану митної логістики в Україні необхідно проаналізувати вітчизняний досвід в новітній сфері митної логістики і зокрема в сфері поліграфії.

За оцінками економістів поліграфічну продукцію в Україні виробляють більше 100 підприємств. На вітчизняному ринку поліграфії представлено безліч торговельних марок, але загальнонаціональних виробників в Україні менше 10.

Більше половини ринку поліграфії належить трьом компаніям: Бліц Принт, ТОВ «ЕЛО Лтд» (Поліграфіст), Діалог Пресс, а 44% ринку належить іншим компаніям, що надають послуги поліграфії. Крім вітчизняної продукції, українському споживачу пропонується широкий вибір поліграфічних матеріалів іноземного виробництва. В цілому найбільш відомими на українському ринку являються: компанія «Люмітекс» (Білорусія), компанія Schmedt (Німеччина), НФП (Росія), Польська фабрика PWPW SA (Польща). Розподіл ринку в Україні між головними учасниками наведено на рис. 1.

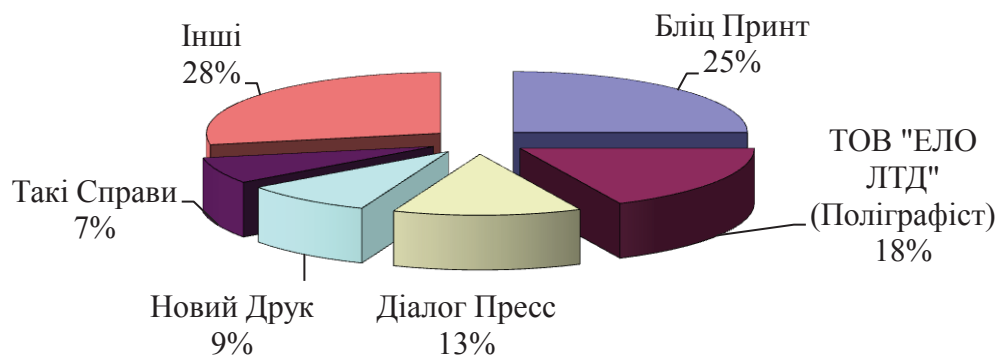

Рис. 1. Розподіл ринку поліграфічної продукції України між головними учасниками
Складено автором на основі джерела [6]

Таким чином, ТОВ «ЕЛО Лтд» займає значну частину вітчизняного ринку, а саме біля 45%. Щодо відношення імпортованої та вітчизняної продукції на ринку поліграфічних матеріалів, то за оцінками аналітичних видань Україна забезпечує власні потреби на 85 % і тільки 15% поліграфічної продукції ввозять із-за кордону. Основними споживачами експортованої продукції є: Молдова, Росія, Румунія, Азербайджан, Білорусь. З цих країн найбільша питома вага припадає на Білорусію. Для реалізації зробленої поліграфічної продукції компанія використовує принцип прямих продажів безпосередньому споживачу. На ринку рекламної і книжково-журнальної поліграфії компанія працює «під замовлення». В організації експортно-імпоротної діяльності поліграфічних підприємств існують проблеми зображені в таблиці 1.

Таблиця 1. Проблеми організації експортно-імпоротної діяльності поліграфічних підприємств України

№ п/п	Проблеми організації експортно-імпоротної діяльності	Характеристика
1	2	3
1	Відсутність організаційної єдності серед підрозділів підприємства, тобто однакового розуміння бізнес-процесів	Збір інформації у вигляді офіційних документів і робочих матеріалів здійснюється в кожному підрозділі самостійно. Співробітники звертаються в сховище за інформацією досить рідко і здійснюють безпосередні контакти з колегами для отримання необхідних даних на рівні особистих контактів. Система управлінського обліку не дає можливості: оперативно зводити розрізнену інформацію по логістичних витрат воедино; достовірно визначати вплив центрів формування доходів і витрат на загальний фінансовий результат.
2	Не в повному обсязі використання нових інформаційних технологій	Характерно для компаній, що знаходяться в стадії становлення інформаційних потоків. Дані про стан ринку, ресурсів, продукції, послуг, можливості збуту, зберігання, транспортування збираються і аналізуються несистематично.
3	Формальні проблеми на митниці, що призводить до збільшення терміну проходження вантажу через митний контроль	Непрозорість процесів обміну інформацією, відсутність централізованого контролю в режимі реального часу.

Продовження таблиці 1

1	2	3
4	Великий обсяг «ручної» праці при передачі даних, необхідність синхронної взаємодії учасників, що неминує призводить до помилок та затримок у логістичних ланцюгах та умов їх зберігання	Виникають наступні проблеми: періодичні простої устаткування та обладнання, пролежування міжопераційних запасів (незавершене виробництво). Ці проблеми зумовлені неефективною організацією зміни операцій в процесі виробництва, невірними розрахунками обсягів міжопераційних запасів (незавершене виробництво).
5	Відсутність достатньої кількості кваліфікованих фахівців	На підприємстві існують наступні проблеми: неякісна робота працівників, не бажання керівників розкривати та використовувати таланти працівників, погані відносини між керівником та працівниками, напружені взаємовідносини в колективі, не достатня мотивація та зацікавленість працівників. Вирішення даної проблеми: залучення в прикордонні суб'єкти країни кваліфікованих кадрів, а також їх підготовка та перепідготовка в комплексі з необхідністю вирішення усіх питань соціального забезпечення.
6	Слабкий розвиток інформаційної митної інфраструктури тісно пов'язано з розвитком транспортно-логістичної інфраструктури	Зумовлений наступними факторами: неефективно організована робота внутрішнього транспорту, відсутність централізованого керівництва, розрізненість логістичних функцій порушення принципу єдиноначальності, що призводить до конфліктів між підрозділами
7	Відсутність електронного декларування	Важливою проблемою є необхідність впровадження електронного декларування через мережу Internet для митних органів та організацій які займаються митним оформленням вантажів. Це доцільно робити з метою спрощення роботи підприємства, а саме відправлення декларації та документів які необхідні для митного оформлення на митницю електронною поштою, а не подача документів особисто. Це економить час та ресурси (бланки документів, канцелярія, амортизація авто, бензин). Як наслідок, доцільно впровадити систему «Електронна Митниця».

Складено на основі [2, 14]

У Постанові КМУ від 24.02.03 № 208 зазначено, що одним з пріоритетних завдань щодо розвитку інформаційного суспільства є надання громадянам та юридичним особам інформаційних та інших послуг шляхом використання електронної інформаційної системи «Електронний Уряд». Дана система забезпечує зворотній зв'язок органами виконавчої влади між собою громадянами та юридичними особами з використанням сучасних інформаційних технологій.

Формування та запровадження електронного інформаційного середовища в митній службі можливе лише за умови переходу від інформаційного сховища до інформаційно-довідкової системи.

Митний контроль за міжнародними перевезеннями товарів здійснюється митними органами у взаємодії з іншими відповідними контрольними службами по загальних технологічних схемах з визначенням часу і послідовності виконання кожною службою своїх безпосередніх

обов'язків. Для удосконалення системи керування й контролю міжнародними вантажними перевезеннями на поліграфічних підприємствах пропонуємо наступні напрями удосконалення митної логістики:

- створити єдину службу логістики, в тому числі сформувати окремий митний відділ;
- впровадити систему моніторингу в митному відділі підприємства;
- застосовувати систему «Електронна митниця»;
- впровадити комп'ютерну систему обміну електронними документами.

Створення митних відділів зумовлює появу на поліграфічних підприємствах економії часу та грошових засобів зображену в таблиці 2.

Таблиця 2. Економія часу та грошових засобів при створенні митних відділів на поліграфічних підприємствах

№ п/п	Економія	Характеристика
1	Часу	Працівники митного відділу самостійно без участі посередників, надають засобами електронного зв'язку всі необхідні документи на митницю та транспортно-експедиційну компанію, за допомогою спеціальних програм здійснюють контроль транзиту вантажу та повне отримання вантажу замовником
		Зменшення часу на укладення контрактів, договорів та узгодження всіх пунктів з митними брокерами та інспекторами митниці
2	Грошових засобів	Відсутність витрат на залучення митно-брокерських підприємств
		Відсутність витрат на регулярне використання транспортного засобу з водієм для постійних виїздів, на автомобільне паливо
		Відсутність витрат на закупівлю великих обсягів паперу та на комісійну винагороду для всіх задіяних осіб
		Зменшення витрат на митне оформлення

Таким чином, економія часу та грошових засобів при створенні митних відділів на вітчизняних поліграфічних підприємствах створює додаткову можливість виконувати більшу кількість партій замовлень у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

На поліграфічних підприємствах, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність необхідно впровадити систему моніторингу, яка буде враховувати особливості підприємства. Основним завданням моніторингу зовнішньоекономічної діяльності є сприяння забезпеченню всіх управлінських структур інформацією що містить своєчасні, повні, достовірні дані про всі зміни з боку зовнішнього середовища, що в свою чергу впливають на динаміку зовнішньоторговельних операцій. Сучасний розвиток дорожнього руху свідчить про доцільність використання новітніх технологій, зокрема геоінформаційних та GPS-технологій, що об'єднують всіх учасників та ланки керування транспортною системою якісною та оперативною інформацією. Системами GPSM з GPS GSM моніторингом стеження успішно оснащуються як автомобільний транспорт, так і спеціальна техніка.

Найбільшого поширення система GPS моніторингу та контролю витрат палива отримала в автомобільному транспорті, оскільки забезпечують ефективність роботи підприємств, підвищення якості роботи і рівня обслуговування клієнтів та сприяють розвитку транспортної логістики [11].

Згідно розпорядження Кабінету Міністрів України схвалено Концепцію створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця», основними положеннями якої є зміцнення митної безпеки України, надання оперативної й достовірної інформації про наміри щодо здійснення зовнішньоекономічних операцій. Система «Електронна митниця» являє собою комплекс інформаційно-телекомунікаційних технологій, інструмент керування та контролю митної діяльності. Створення такої системи та її впровадження на вітчизняних поліграфічних підприємствах сприятиме підвищенню якості митного регулювання та удосконаленню митного адміністрування. Основні переваги впровадження системи «Електронна митниця»:

- 1) скорочення витрат та економія часу митного контролю та митного оформлення;
- 2) наявність електронного декларування;
- 3) посилення контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів відповідно до заявлених митних режимів;
- 4) спрощення процесів митного оформлення товарів і транспортних засобів;
- 5) оперативне виявлення порушення митних правил;
- 6) покращення системи формування, збору, обробки та накопичення інформації для формування митної статистики;
- 7) об'єднання в єдину систему існуючі системи контролю за експортом, імпортом та транзитом;
- 8) створення єдиної системи електронного документообігу та електронного декларування;
- 9) удосконалення механізму доступу до інформаційних ресурсів;
- 10) підвищення ефективності управління логістичного відділу на підприємстві;
- 11) введення безпаперового середовища для митниці та торгівлі, подання митної декларації в електронному вигляді зі свого місця розташування, незалежно від країни відправлення або ввозу товарів;
- 12) проведення усіх фактичних перевірок товару в єдиний час в єдиному місці.

Система «Електронна митниця» базується на нових інформаційних технологіях та сучасній матеріальній базі, захищеності інформації, але це в свою чергу вимагає значних капіталовкладень. Однак на поліграфічних підприємствах часто існують застарілі технології тому необхідне додаткове державне фінансування.

Існують певні проблеми та можливості удосконалення щодо технічної реалізації програми «Електронна митниця», зокрема відображені в таблиці 3.

Таблиця 3. Недоліки та можливості удосконалення системи «Електронна митниця»

№ п/п	Недоліки	Можливості удосконалення
1	Недостатність інформаційних технологій призводить до недостовірності та відсутності цілісності даних, що передаються електронним способом	Використання електронного підпису, який призначається для засвідчення персони, яка підписала електронний документ
2	Недостатність державних капіталовкладень	Можливість залучення міжнародних інвестицій з метою концентрацією в ній важливої статистичної інформації, якою планується обмінюватися між електронними системами країн в майбутньому може нівелювати дану проблему
3	Неправомірне використання електронної інформації та віруси	Підприємство інколи немає можливості захиститися від цього однак необхідно залучати комп'ютерних фахівців. Крім того державні служби повинні дбати про надійність та захищеність інформації

Складено на основі [15]

Поліграфічним підприємствам для впровадження системи «Електронна Митниця» доцільно здійснити наступні заходи: потрапити в перелік підприємств, що мають право користуватися електронною митницею; придбати необхідні технічні засоби для облаштування робочого місця; найняти кваліфікований персонал або здійснити перекваліфікацію кадрів і освоєння ними новітніх технологій, програмного забезпечення та законодавчо-нормативної бази в системі митного оформлення.

Основним завданням інформаційної логістики є організація та координація потоку даних, а також об'єднання між собою 3 складових: постачання, виробництво і збут. Виділяють наступні функції електронної бази даних:

- 1) порівняння становища підприємства з його конкурентами;
- 2) аналіз діяльності підприємства;
- 3) відображення особливостей діяльності підприємства;
- 4) характеристика всіх особливостей функціонування підприємства.

Впровадження комп'ютерної системи обміну електронними документами яка спростить процедуру передачі даних, зокрема дозволить передавати синхронно з вантажем інформацію про всі

реквізити та характеристику товару. Така система сприяє одержанню повної інформації щодо вантажу, що в свою чергу спрощує процес прийняття управлінських рішень.

В процесі митної логістики інформаційні потоки мають 2 функції:

1) є об'єктом логістизації, оскільки більшість митних процедур пов'язана з виконанням митних режимів та формування спеціальних інформаційних митних технологій, а не лише з переміщенням товарів і транспортних засобів.

2) сприяють забезпеченню інформацією щодо діяльності митних органів, зокрема фізичному переміщенню потоків вантажів через митницю [8].

Ефективне функціонування митної логістики на підприємстві можливе лише за умови наявності такої системи інформації, яка пов'язує між собою всі елементи митної діяльності та керує всіма принципами єдиного цілого.

Поліграфічні підприємства з метою удосконалення митної логістики повинні сприяти оперативності прийняття та організації реалізації управлінських рішень, а також їх наближення до оптимальних значень.

Висновки. Отже, в сьогоденних ринкових умовах митна логістика призначена для вирішення складних завдань і робить процеси імпорту та експорту продукції і товарів найбільш оптимальними і менш витратними.

Створення відділу митної логістики та застосування системи «Електронна митниця» дасть змогу поліграфічним підприємствам стимулювати розвиток виробництва і експорт продукції, зменшить витрати при здійсненні імпорту, тобто вдосконалив структуру зовнішньої торгівлі. Організація даних заходів у майбутньому сприятиме ефективній роботі підприємств і економії часу, оскільки зникне потреба витрачати час на укладення контрактів, договорів, на узгодження всіх пунктів з митними брокерами та інспекторами митниці.

Важливо зазначити, що проаналізовані вище проблем митної логістики можливо вирішити тільки за умови сприяння з боку держави. На локальному рівні, на рівні підприємств без державної підтримки впровадити зазначені пропозиції стає неможливо.

Перспективою подальших наукових розробок може бути розробка спеціалізованої, новітньої системи роботи складів тимчасового зберігання (митних терміналів) на засадах теорії логістики та впровадження сучасних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аникин Б.А. Логистика: Учеб. Пособие / Б.А. Аникин – М.: Инфра-М, 2010. – 458 с.
2. Горб К.М. Проблеми територіальної організації митної справи України/ К. М. Горб // Вісник Академії митної служби України. — 2009. — № 4 (12). — С. 72—76.
3. Гудков В.А. Основы логистики: ученик / В.А. Гудков. – М.: Горячая линия – Телеком, 2009. – 351 с.
4. Кох И.В. Тенденции в международной логистике / И.В. Кох // Маркетинг. – 2009. – №6. – С. 10–15.
5. Кретов И.И. Логистика во внешнеторговой деятельности: учеб. пособие / И.И. Кретов. – 3-е изд., перераб. и доп./ – М.: Дело Сервис, 2011. – 262с.
6. Мерзликина Е.Н. Анализ продаж на полиграфических предприятиях/ Е.Н. Мерзликина // Журнал «Бухгалтерский учёт в издательстве и полиграфии». – 2010. – №8. – С.104-106.
7. Новиков А.Б. Митний контроль в системі адміністративних процедур митної справи / А. Б.Новиков // «Законодавство і економіка», – 2005. – № 12.
8. Олійник Я.Б. Міжнародна логістика: Навч.пос / Я.Б. Олійник, І.Г. Смирнов – К.: Обрії, 2011. – 544 с.
9. Сергеев В.И. Логистика в бизнесе: Учебник / В.И.Сергеев — М.: ИНФРА-М, 2010. — 608 с.
10. Смирнов І.Г. Логістика у зовнішньоекономічній діяльності: Навч. пос. / І.Г. Смирнов, І.Г. Хільчевська / За ред. І.І. Дахна. – К.: ЦУЛ, 2009. – С. 65-150.
11. Чудаков А.Д. Логистика: Учебно-практическое пособие/А.Д. Чудаков.– М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2008. – 352 с.
12. Митний кодекс України ЗУ від 13.03 2012 N 4495-VI. Із змінами і доповненнями, внесеними законами України, 2012. – 25 с.
13. Основы митной sprawy в Україні: підручник / За ред. П.В. Пашка. – К.: Знання, 2008. – 318 с.
14. Дегтярева О.И.Внешнеэкономическая деятельность / О.И. Дегтярева, Т.Н. Полянова, С.В. Саркисов. – Издательство: Дело, 2009. – 424 с.
15. Окремі нюанси використання електронної митної декларації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://buhgalter.com.ua/articles/details/>